

Sygn. akt I UK 290/15

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w K.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 31 marca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy R. S. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 marca 2014 r. oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 4 listopada 2013 r. odmawiającej mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd Apelacyjny dzieląc ustalenia Sądu pierwszej instancji stwierdził, że świadectwo pracy z dnia 26 lipca 2002 r. wskazujące, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia na stanowisku tokarza w Hucie „O.” S.A. w O. wykonywał pracę wymienioną w dziale III poz. 14 pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i

przemysłu maszynowego (Dz.U. z 1985 r. Nr 1-3), tj. na stanowisku frezera odkuwek, nie pozwala na uznanie, by wykonywał on pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze konieczną do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.). W obowiązującym stanie prawnym znaczenie zarządzeń resortowych jest bowiem jedynie informacyjne, techniczno-porządkujące, uściślające, co w sferze dowodowej przekłada się na podstawę domniemań faktycznych. Jeżeli rodzaj pracy odpowiadający stanowisku podanemu w zarządzeniu resortowym nie został następnie wymieniony w wykazie A będącym załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., zwanego dalej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.), to wykonywanie pracy podanej w zarządzeniu resortowym nie może stanowić podstawy do nabycia uprawnień do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tej sytuacji nie można zaliczyć wykonywanej przez wnioskodawcę pracy do prac ujętych w dziale III poz. 14 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., jako polegającej na obsłudze pieców grzewczych, młotów, pras, kuźniarek, walcarek obręczy i kół, walcarek gwintów i wiertel, ręcznej obróbce na gorąco oraz regeneracji oprzyrządowania kuźniczego. W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego nie można bowiem przyjąć, aby wnioskodawca obsługiwał jedno ze wskazanych wyżej urządzeń, zajmował się ręczną obróbką na gorąco lub regeneracją oprzyrządowania kuźniczego, skoro pracował on nieprzerwanie jako tokarz. Ponadto na rozprawie w dniu 20 marca 2014 r. wnioskodawca oświadczył, że nie pracował jako frezer odkuwek, co w sposób stanowczy przesądza dalsze dywagacje w kwestii rzeczywistego wykonywania pracy frezera odkuwek.

Sąd Apelacyjny podniósł, że brak było również podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca wykonywał pracę tokarza - kalibrownika walców ujętą w dziale III poz. 11 pkt 28 wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia resortowego z

dnia 30 marca 1985 r., w którym jest mowa o „obsłudze walcarek i ciągarek oraz urządzeń pomocniczych w walcowni i ciągami”. To, że na tokarce toczne były walce zamawiane przez huty i mogące służyć do walcowania, nie oznacza, że obsługiwał on „walcarki i ciągarki oraz urządzenia pomocnicze w walcowni i ciągami”. Dla wykazania uprawnień do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach nie jest dopuszczalne swobodne przyporządkowywanie danego stanowiska wymienionego w określonym punkcie wykazu resortowego do poszczególnych pozycji wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Prace podane w wykazie przyporządkowane są do określonej branży, gdyż z wykonywaniem ich w ramach danej branży wiąże się zaistnienie szczególnie niekorzystnych dla zdrowia warunków. Dlatego też wnioskodawca nie może powoływać się na wykonywanie pracy, która właściwa jest dla zupełnie innego procesu technologicznego.

Wnioskodawca zaskarżył ten wyrok skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach:

1) naruszenia przepisów prawa materialnego przez: a) „niezastosowanie, przepisów resortowych - zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. (...) gdzie w dziale III - w hutnictwie i przemyśle maszynowym poz. 23 jest wymieniona praca polegająca na wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów, a w punkcie 3 wymienione jest stanowisko operator maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych, tj. tokarz, oraz zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. (Dz.U. z 1987 r. Nr 4), gdzie w wykazie A, dział III prace w hutnictwie i przemyśle metalowym pod poz. 23 wymieniono prace - wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów, a w pkt 8 zaliczono do prac w szczególnych warunkach prace operatorów maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych, a mianowicie tokarz, frezer”; b) błędną wykładnię art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i uznanie, że skarżący w spornym okresie nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, a więc nie legitymuje się 15-letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach;

2) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie: a) art. 5 k.p.c. w związku z art. 212 k.p.c. przez nieudzielenie stronie występującej w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika wskazówek dotyczących powołania w charakterze świadków, bezpośrednich przełożonych skarżącego w latach 1980-2002 na okoliczność wykonywanych przez niego prac i zakresu obowiązków; b) art. 328 § 2 k.p.c. przez brak w uzasadnieniu wyroku merytorycznej oceny wszystkich okoliczności podniesionych przez skarżącego, a dotyczących charakteru wykonywanej przez niego pracy i zakresu obowiązków; c) art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną i arbitralną ocenę dowodów polegającą na przyjęciu, że skarżący nie spełnia przesłanek uprawniających do przyznania wcześniejszej emerytury, mimo że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w spornym okresie, a więc legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że wnosi „o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i wskazuje, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane. O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 842931; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 818648). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Wymienionych wyżej wymogów nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ wskazując na jej oczywiste uzasadnienie skarżący nie odnosi się do żadnego przepisu, którego naruszenie miałyby mieć walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Skarżący wskazuje przy tym jedynie, że wnosi „o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania bowiem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona” bez wskazania odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, który zawierałby profesjonalną

argumentacją prawną nawiązującą do powołanej przez skarżącego przesłanki „przedsądu”, mającą uzasadnić stanowisko skarżącego o oczywistym uzasadnieniu skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Natomiast samo uzasadnienie wniesionej skargi ogranicza się do twierdzenia, że skarżący w spornym okresie „zajmował stanowisko tokarza, pracował na tokarce karuzelowej, czyli toczył najczęściej okrągłe elementy - odlewy, wymagające obróbki na tokarce. Jakość tych elementów wymagała częstej wymiany noży na tokarce do obróbki skrawaniem i tokarz musiał sam na szlifierce te noże regenerować i z powrotem zakładać”. Stąd jego zdaniem, wykonywaną przez niego pracę można zaliczyć do pracy na stanowisku wymienionym w załączniku A do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w dziale III - w hutnictwie i przemyśle maszynowym poz. 23 pkt 3 jako operator maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych, tj. tokarz. Twierdzi, że pracował w przedsiębiorstwie hutniczym podległym pod resort Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego. Wskazał na przepis resortowy - zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w wykazie A, dział III prace w hutnictwie i przemyśle metalowym, który pod poz. 23 wymienia prace - wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów, a w pkt 8, prace operatorów maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych (tokarz, frezer). Skarżący próbuje zatem wykazać, że wykonywana przez niego praca tokarza została wymieniona w powołanych zarządzeniach resortowych. W tym kontekście należy powtórzyć za Sądem Okręgowym utrwalony w judykaturze pogląd, że przepisy resortowe, o których traktuje § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., nie stanowią źródła prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, a określenie stanowisk w tych aktach ma znaczenie techniczne i nie jest rezultatem tworzenia, tylko stosowania prawa. Zarządzeniom resortowym przypisuje się charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Mogą one więc być pomocne przy dokonywaniu wykładni oraz kwalifikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549, z dnia 14 lutego 2008 r., I UK 313/07, LEX nr 842930). Nie znaczy to jednak, że wykonywanie pracy na stanowisku określonym w

zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z dnia 9 maja 2006 r., II UK 183/05, LEX nr 1001301, z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306).

W konsekwencji należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał by zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju kwalifikowaną wadą prawną, która mogłaby być uznana za elementarną lub oczywistą, a która uzasadniałaby twierdzenie skarżącego o oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia wskazanych przepisów. Stwierdzenie takiego kwalifikowanego naruszenia wymagałoby poszukiwania w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, jak też ponownej weryfikacji i oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, co usuwa się spod weryfikacji kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i przekreśla tezę o rzekomo oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.